

БОНДАРЧУК А.О.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
науковий керівник: д.б.н., професор,
професор кафедри наук про Землю – **УВАЄВА О.І.,**
Державний університет «Житомирська політехніка»

ЗБЕРЕЖЕННЯ РІДКІСНИХ ТА ЗНИКАЮЧИХ ССАВЦІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ссавці та загалом тваринний світ є одним з важливих компонентів довкілля, національним багатством України, основою духовного та естетичного збагачення і виховання людей, об'єктом наукових досліджень, та важливою базою для одержання сировини промислових та лікарських напрямів, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей. Нинішньому та майбутньому поколінню в Україні за участю підприємств, установ, організацій і громадян вигідно здійснювати заходи щодо охорони, науково обґрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу.

В Житомирській області нараховується понад 60 видів тварин, яким необхідна охорона. Розповсюдження ссавців має нерівномірний характер, звичайними мешканцями природних стацій області є найбільш пластичні, невибагливі види. Основна частина видів пристосована лише до життя в певних екологічних умовах, тому географічні чинники, які формують сучасне середовище існування, є суттєвими вирішальними причинами поширення тварин. Не зважаючи на це, за останні півстоліття все більш істотного впливу набуває антропогенний чинник.

В Житомирській області під охороною перебуває багато ссавців родини лиликових (*Vespertilionidae*) такі як: широкоух європейський (*Barbastella barbastellus*), кажан пізній (*Eptesicus serotinus*), вечірниця мала (*Nyctalus leisleri*), вухань звичайний (*Plecotus auritus*), лилик двоколірний *Vespertilio murinus* та інші – невелика кількість ряду гризунів, а саме: мишівка лісова (*Sicista betulina*), кутора мала (*Neomys anomalus*), ховрах одеський (*Spermophilus odessanus*), хом'як звичайний (*Cricetus cricetus*) – декілька з ряду хижих таких як: рись (*Lynx*), тхір степовий (*Mustela eversmanni*), норка європейська (*Mustela lutreola*), горностаї (*Mustela erminea*), видра річкова (*Lutra lutra*) та окремо види з родини зайцевих (*Leporidae*) - заєць білий (*Lepus timidus*), й з родини землерийкових (*Soricidae*) - кутора мала (*Neomys anomalus*).

Суттєвий вплив антропогенних чинників є однією з основних причин змін у середовищі існування більшості видів ссавців, що в цей час впливає на щільність, розподіл та чисельність їх популяцій. Безпосередньо основними причинами є трансформація або знищення місць мешкання, браконьєрство, забруднення ділянок проживання представників ссавців, вирубка лісів, збіднення кормової бази внаслідок використання пестицидів та безжалісне винищення тварин.

Окрім загальновідомої Червоної книги України, існують міжнародні угоди в кількості декількох десятків. Вони певною мірою прагнуть зберегти тваринний світ та його представників, й звісно покращити умови їх існування. Найвідомішою в Європі з міжнародних угод є «Бернська конвенція», до якої Україна приєдналася в 1996 р. Також важливе значення у збереженні тваринного світу мають Вашингтонська конвенція (CITES), Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS) та Угода про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS).

Відповідно до міжнародних конвенцій в області охороняється до 55 представників різних видів ссавців, в Бернській конвенції охороняється 20 одиниць, в EUROBATS – 12 одиниць, в CITES та Боннській конвенції (CMS) – по 10 одиниць, велика кількість рідкісних та зникаючих ссавців, можуть охоронятися декількома міжнародними угодами.

Щоб запобігти подальшому зникненню і повному вимирання певних видів ссавців, можна рекомендувати такі дії:

- створити конкретні, не порушені людиною, природні умови, де відновні процеси відбуваються з певною швидкістю;
- припинити інтенсивну вирубку лісів, а на знеліснених територіях насаджувати нові дерева, адже вони є домівкою для тварин;
- припинити пряме знищення диких тварин (полювання, риболовля);
- не випалювати рослинність на полях та зменшити чисельність лісових пожеж антропогенного характеру;
- не тривожити в період розмноження представників ссавців;
- зменшити докорінну зміну екосистеми, адже ссавці, які пристосовувалися до певних умов протягом тисячоліть, такі різкі зміни виявляються несприятливими;
- мінімізувати використання пестицидів на полях, які є токсичними для живих організмів.